

På stenens mittyta tyckas här och där linier spåras, som utgjort kors, men på grund av stenens skrovlighet kan ingen säkerhet vinnas.

Inskriften är alltså följande:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{pulk} & \cdot & \text{uasuek} & \cdot & \text{sin} & + & \text{paosi} & \times & \text{ifuir} & \times & \text{airku} & \text{k} \\ 5 & & 10 & & 15 & & 20 & & 25 & & 30 \end{array}$$

Inskriften är uppenbarligen avfattad i lönnskrift men av en beskaffenhet, som delvis möjliggör tydning. Rungrupperna **uasuek · sin · paosi × ifuir** måste på grund av ställning och antal runor motsvara **raisti · stin · pansi × iftir** 'reste denna sten efter'. I **uasuek** synes **ua** motsvara **ra**, utgående från att **r** stundom har en form lik **u**, **e** vara det första **i**, som alltså flyttats, **su** vara **st**, jfr hurusom uti **ifuir** likaledes **u** betyder **t**, och **k** alltså det sista **i** uti **raisti**. I **sin** för **stin** är **t** utlämnat som understundom annars uti runinskrifter. Ristningen **paosi** för **pansi** torde utgöra missförstånd av ristningen **posi**, **ponsi** i äldre inskrifter. Att **k** står för **i** och **u** för **t** beror kanske på att i latinska alfabetet **k** följde efter **i** och **u** följde efter **t**. Octavianus åstadkom lönnskrift genom att beteckna åsyftad bokstav med den närmast följande, och sådan lönnskrift begagnades ock under medeltiden.

Om samma beteckningssätt insattes i **pulk**, utmärker **k** alltså **i** och namnet torde väl då vara namnet **tulir** med **p** för **t** såsom i **raispi** uti äldre inskrifter för **raisti**. Det sista namnet är ännu vanskligare att tyda. Måhända står **airku** för kvinnonamnet **kairui** *Gēr-vi* i det **a** det upp- och nedvända **t** står för **k**, de båda **k** däremot som förut för **i** men det första omställt i förhållande till **r**, och **i** för **a** på grund av ristningar som **pansi** för **pænsi**.

Lönnskriften utgår alltså dels från skrivsedan i äldre inskrifter, som av ristaren uppfattats som tillåtliga avvikelser, jfr min tydning av de urnordiska runorna på Rökstenen, Rök III, 285 f. och Ög. 136, dels från medeltida lärd lönnskrift, som hänförde sig till det latinska alfabetet.

Om dessa antaganden skulle träffa det rätta, är inskriftens översättning följande:

Toler reste denna sten efter Gervi.

239. Skänninge.

Pl. LXXXVII. Fig. 2.

Runstenen, som är en kalkhäll av rektangulär form med relativt slät yta, hittades sommaren 1913 vid rivning av ett gammalt hus i Skänninge, vid hörnet av Vadstena- och Follingegatorna, där den varit inmurad i en bakugn, utsatt för stark hetta. I bakugnen fann man även gott om medeltida byggnadstegel. Stenen tillvaratogs genom redaktör Fredrikssons försorg, som stödde upp den på sin gård vid Motalavägen men våren 1915 lät flytta den till kyrkan, i vars nordöstra hörn den nu har sin plats.

Ristningen undersöktes och fotograferades av doc. E. Wessén d. 29 juli och 4 aug. 1913, som godhetsfullt sände mig fotografi och sitt undersökningsprotokoll, vilket jag här skall följa utom i de få fall, i vilka jag kom till en avvikande uppfattning vid min egen undersökning av ristningen 21 juli 1914.

Stenen beskrives av doc. Wessén i följande ordalag:

»Runt omkring äro kanterna sannolikt skadade, men något väsentligt av den ursprungliga hällen har ej förkommit. Den har emellertid brutits mitt itu, rämnan går tvärs över stenen ungefär på dess mitt (67—42 cm nedifrån); brottet likväl ej friskt. Därjämte på den större delen invid brottet en triangulär flaga med tvenne

runor. En mera betydande kantstötning på v. sidan (ett stycke på 35 cm, börjande ungefär 35 cm nedifrån); några runor äro här skadade. Stenen vittrar f. n. starkt till följd av den värme, den varit utsatt för. Stenen har enligt sin egen uppgift legat; tydligen på någon av de medeltida kyrkogårdarne i Skeninge. Mått: längd 125 cm, bredd 65 cm (upptill något avsmalnande 61 cm).

Runorna löpa i fem parallella band; slingornas bredd (mättet taget 50 cm uppifrån): $11 + 15\frac{1}{2} + 7\frac{1}{2} + 12 + 10\frac{1}{2}$ cm.

Inskriften börjar på h. sidan, inre raden. Övre slinglinjen är här ej skönjbar, ej heller övre delen av de 4 första runorna. Intet skiljetecken kan spåras vid inskr:s början.»

I 1—5 **kunar** saknar **k** bistav, huvudstaven är 9 cm nedifrån, slingans bredd synes ha varit 11 cm; av **u** finnas endast delar av stav och bistav, av bistavens böjning framgår, att runan varit **u**; 5 **r** skäres av den stora rämnan i stenen men är dock fullt säker. Efter **r** finnes en prick 2 cm uppifrån; nedre pricken av skiljetecknet är försvunnen genom bortfall av en flaga. I 6—10 **lakpi** är bistaven av 9 **k** säker, ehuru stenen är rätt nött; intet spår av prick mellan stav och bistav kan enl. Wessén nu märkas; att prick funnits, är dock ej alldeles omöjligt. Efter **lakpi** står ett litet snett streck som skiljetecken. Ordet 'sten' läser Wessén **sten**, men det synes böra läsas 11—15 **stein**, då den även av Wessén upptagna långa linien, som utgör fortsättning nedåt av staven till **a** i 79—83 **saflu**, svårligen kan tolkas annat än som **i** uti **stein**. Doc. Wessén har på detta **i** trott sig se svaga spår av bistav till **n** och omtalar därefter i slingans krökning »ett skarpristat snett streck ungefär i storlek och form som bistaven i stenens **n**-runor», vilket just är bistaven i det verkliga **n** i **stein**, vars övre stav ock finnes jämte foten av nedre staven. I 16—19 **pena** saknar **p** bistav, 17 **e** har en stark fördjupning på mitten; på 20 **e** i 20—24 **eftir** sväller pricken ut åt h. sidan. Den avlidna hustruns namn har varit 25—30 **kuplug**; av 25 **k** finnas blott delar av staven, och på dess h. sida en flagning, varför intet spår av bistav är märkbart; 26 **u** och övre hälften av 27 **p**, som Wessén läser **p n**, befinna sig på en lös flaga; 30 **g** har tydlig prick. I 31—34 **kunu** är övre delen av 32 **u** borta. I 35—38 **sina** finnes av 37 **n** blott övre staven och v. bistaven. I 39—42 **kopa** har **k** ingen prick, i 42 **a** saknas övre staven och h. bistaven. Rämnan i stenen har förstört övre hälften av 43 **a** i **auk**. På **t** i 46—50 **eftir** saknas övre staven och h. bistaven. Dotterns namn har varit 51—54 **ahsu**, men av 51 **a** finnes blott övre staven och bistaven, vilka Wessén iakttagit men icke fattat som runa; vad doc. Wessén uppfattar som **a** med ett felristat **n**-streck t. v., är återstoden av 52 **h**. Efter 55—63 **totur : sina :** står 64—65 **mu**, som Wessén delvis iakttagit men ej anser för runor; av **m** saknas övre hälften av staven nedom bistavarne. Runorna **mu** äro förkortning för fsv. adv. *miok* 'mycket', vars **k** kanske avsetts att uttryckas genom dubbelläsning av det begynnande **k** i 66—69 **kopa**. I 70—72 **kup** anser doc. Wessén **k** med säkerhet hava ristad prick, vilket är möjligt men ej avgjort. På **i** uti 84—87 **pira** kan intet spår av prick upptäckas, på **e** i 88—92 **bekia** är däremot pricken tydlig, 90 **k** är åter utan prick.

Inskriften är alltså följande:

kunar	·	lakpi	-	stein	·	pena	:	eftir	:	kuplug	:	kunu	:	sina	:	kopa	:	auk	:	eftir	:	ahsu	:	totur	:	sina	:	mu
5		10		15		20		25		30		35		40		45		50		55		60		65				
kopa · kup · hielbi : saflu · pira bekia ·																												
70		75		80		85		90																				

Översättning: Gunnar lade denna sten efter Gudlög, sin hustru god, och efter Asa, sin dotter mycket god. Gud hjälpe båda deras själ!

För **ahsu** *Asu* jfr **sahlu** B. 500, L. 242, D. I, 231 Bräckstad, i vilket S. Bugge, *Runverser*, s. 49, antager **h** stå som längdtecken; med ristningen **saflu** jfr **siflu** 'själ' Öl. 44 Bo.

240. Hovs kyrka, Göstrings hd.

Pl. LXXXVIII. Fig. 1.

Runstenen är en kalkhäll, som är inmurad i kyrkans västra gavelvägg på insidan vid golvet söder om stora gången, är 88 cm lång och skjuter ut ungefär 30 cm ur väggen. Denna och de följande runstenarne Ög. 241, 242—243 upptäcktes vid kyrkans reparation 1913 och tillhöra enligt byggmästaren, som ledde reparationen, kyrkans ursprungliga grund, emedan golvet sänkts vid föregående reparationer; dylika stenar utan ristning hade anträffats runtom i grunden.

Runorna äro 11 cm långa, löpa efter stenens kant, infattade av två linier, och äro djupt och kraftigt ristade. Mittytan visar slingor.

Inskriften är följande: —**gpi : hualf : p**—, i översättning: — lade detta valv —.

Med 'valv' menas en kista med kupigt lock, se B. 938 Ugglum Vg., vilket ord i runinskr. är mask., stundom neutr. Det följande ordet torde alltså varit **p[ina]**, det föregående har varit **[la]gpi**.

241. Hovs kyrka, Göstrings hd.

Pl. LXXXVIII. Fig. 2.

Runstenen är en kalkhäll, som är inmurad i kyrkans västra gavelvägg omedelbart norr om Ög. 240. Längden är 60 cm, på bredden skjuter den ut ur väggen 28 cm, tjockleken är 12 cm. Mittytan är rikt betäckt med slingornament. Inskriften löper efter kanten med runornas topp utåt, men de flesta runornas topp saknas.

Inskriften börjar med en tydlig punkt, som står lågt som nedre punkten i ett kolon, men någon övre punkt finnes icke. 1 är en 8 cm lång stav, som troligen varit **↑ t**, 2 är **h u** med bortslagen topp, 3—4 **na** med toppen borta men tydliga bistavar. På **s** i 5—8 **salu** räcka båda stavarne över slingans hela bredd och mellanstrecket sammanbinder den förras fot med den senares topp, så att runan ser ut som ett bakvänt lat. N; **s** är ganska brett, **u** däremot hoptryckt.

Inskriften: **.tuna.salu** har troligen betytt 'för Tun(n)es själ'. Denna inskrift innehåller alltså mansnamnet Tun(n)e, jfr kvinnonamnet **tuna** Ög. 77 Hovgården, ej långt från kyrkan.